

ALMANYA'DA YENİ FEDERAL HÜKÜMETİN GÖREVE BAŞLAMASI

M. ERKUT AYVAZ

- ♦ Koalisyon görüşmeleri ve yeni hükümetin kurulma sürecinde neler yaşandı?
- ♦ Almanya tarihinde ilk kez neden ilk tur oylamada bir şansölye seçilemedi?
- ♦ İki partiden oluşan yeni federal hükümeti ve Alman siyasetini bundan sonra neler bekliyor?

Aralık 2021'de Almanya'da federal düzlemde ilk kez kurulan üç partili hükümet çeşitli koalisyon içi tartışmalar sebebiyle yalnızca 2 yıl 11 aylık bir süre görevde kalabilmiştir. Almanya Sosyal Demokrat Partisi (SPD), Yeşiller ve Hür Demokratik Parti'den (FDP) oluşan kırılgan hükümet –en nihayetinde kamuoyunda da genel olarak kabul gördüğü şekliyle– FDP'nin tutumu neticesinde Kasım 2024'te sona ermiştir. Akabinde SPD ve Yeşiller'den oluşan bir azınlık hükümetiyle 23 Şubat 2025'te Federal Meclis erken seçimlerine gidilmiştir. Böylelikle planlandığı şekilde Eylül 2025'te değil Şubat'ta gerçekleşen seçimleri ana muhalefet konumundaki Hristiyan Birlik partileri (CDU/CSU) birinci sırada bitirmiştir. CDU/CSU seçim sürecinde sert ve ayrıştırıcı tercihlere yöneldiği kampanya stratejisine rağmen beklentisinin de aksine yalnızca sınırlı bir oy artışıyla seçimin galibi olabilmiştir. Yeni kurulan BSW partisi ve FDP'nin seçim barajını geçememesi neticesinde Federal Mecliste SPD ile çoğunluğu yakalayabilme olanağı oluşmuştur. Böylelikle bir önceki dönemin aksine üç partiden oluşan bir koalisyon zorunluluğu ortadan kalksa da SPD ile zorlu bir koalisyon pazarlığının yaşandığı gözlenmiştir.¹

¹ M. Erkut Ayvaz, "Almanya'da Koalisyon Görüşmelerinin Ardından Yeni Federal Hükümete Doğru", *SETA Perspektif*, Sayı: 428, (Nisan 2025).

ALTERNATİFİ OLMAYAN BİR HÜKÜMET Mİ?

CDU/CSU'nun kampanya sürecinde özellikle göç konusundaki sertlik yanlısı pozisyon ve vaatleri, partinin aşırı sağcı Almanya için Alternatif (AfD) partisinin çizgisine yaklaştığı ithamlarına neden olmuştur. Ayrıca seçim sürecinde Almanya'nın bazı şehirlerinde gerçekleşen saldırıların akabinde CDU/CSU'nun göç ve güvenlik noktasında gündeme getirdiği ve AfD söylemlerine yaklaşan önerileri tartışmalara neden olmuştur. SPD ve Yeşiller'in öncelikli konuları olarak kabul gören, örneğin sosyal politikalara ilişkin CDU/CSU'nun daha kısıtlayıcı ve önceki hükümetin hayata geçirdiklerini revize etme vaatleri de kamuoyunda öne çıkmıştır. Tüm bu aktif söylem ve vaatlerin yanı sıra Alman tarihindeki "en başarısız koalisyon" olarak söyleselleştirilen Şansölye Olaf Scholz (SPD) hükümetine rağmen CDU/CSU 2021'deki seçimlere kıyasla 4 puanlık artışla yalnızca yüzde 28,5 seviyesinde bir oy oranına ulaşabilmiştir –en az yüzde 30'un üzerinin hedeflendiği dile getirilmiş olsa da.

CDU genel başkanı ve CDU/CSU şansölye adayı Friedrich Merz'in kampanya sürecindeki zaman zaman oldukça ayrıştırıcı ve tartışmalı bir doza dönüşen

M. ERKUT AYVAZ

Erlangen-Nürnberg Üniversitesi (Almanya) Siyaset Bilimi ve Kamu Hukuku bölümlerinden 2011'de mezun oldu. DAAD bursu ile Duke University (ABD) Siyaset Bilimi departmanında 2012-2013 arasında eğitim aldı. ABD dönüşü 2014'te Erlangen-Nürnberg Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'nde master tezini bitirmesini müteakip mezun oldu. Çeşitli ulusal gazetelerde yayımlanmış yazıları bulunan Ayvaz, Otto-Friedrich-Universität Bamberg'te (Almanya) doktora çalışmalarını sürdürmektedir.

söylemlerinin yerini koalisyon görüşmeleri esnasında kapsamlı tavizlere bırakması dikkat çekmiştir. SPD ise seçimlerde tarihinin en kötü sonuçlarını elde etmesi ve liderlerine yönelik hoşnutsuzluklar belirginleşmesine rağmen yeni hükümette örneğin 16 bakanlıktan 7'sini alabilmiş ve hatta koalisyon anlaşmasında CDU'yu çeşitli tavizlere zorlayabilmiştir. Bu durum Merz'in mutlaka şansölye olma hedefinin bir neticesi olarak değerlendirilmiştir. Hristiyan Birlik partilerinin SPD dışında yeni Mecliste yer alan Yeşiller ile bir koalisyon istemediği, istese bile çoğunluğu yakalayamadığı gerçeği ve –şimdilik– AfD yanı sıra Sol Parti ile iş birliği yapmama ilkesi gerçekçi bir alternatif olasılığını devre dışı bırakmıştır.

CDU/CSU'nun dört yıllık (2025-2029) bir süreci istikrarsız bir azınlık hükümeti olarak sürdürme seçeneği de oldukça düşük bir olasılık olarak değerlendirilmiştir. Bununla birlikte istikrarsız bir süreçte AfD'nin toplumsal desteğini daha da artırması endişesi söz konusudur. AfD'nin son seçimlerde de yükseliş trendini sürdürerek ikinci parti ve ana muhalefet konumunda olmasının ardından hükümetin kurulması aşamasında yapılan güncel anketlerde birinci sıraya yerleştiği ileri sürülmüştür. Merz'in ise henüz şansölye seçilmeden toplum nezdindeki kişisel popülaritesinin daha da gerilemesi ise dikkat çekmiştir.²

KOALİSYON GÖRÜŞMELERİ VE ŞANSÖLYE SEÇİMİNE GİDEN SÜREÇ

Koalisyon anlaşmasına ilişkin 9 Nisan'da sağlanan mutabakatın öncesinde Almanya'da geçerli olan "borç freni" hususunda –eski Meclis dağılımından da faydalanılarak– esasen CDU/CSU'nun temel ekonomi ve yatırım prensiplerinden tamamen ayrışan bir şekilde bir anayasa değişikliği gerçekleştirilmiştir.³ Bu ham-

leyle Almanya'daki büyük altyapıların onarım ihtiyacı başta olmak üzere küresel gelişmeler de gerekçe gösterilerek askeri ve savunma alanında da ciddi bir yatırım hamlesinin gerçekleştirilmesine olanak sağlanmıştır. Yeni koalisyon ortakları CDU/CSU ve SPD henüz yeni Meclis toplanmadan Alman parlamentarizm tarihinde bir ilki teşkil edecek şekilde bir anayasa değişikliği gerçekleştirmiştir. Yeşiller'in de bazı tavizler elde ederek desteklediği ve Mecliste üçte ikilik çoğunluğu gerekli gören söz konusu kapsamlı anayasa değişikliği CDU/CSU çevrelerinde ise eleştirilere neden olmuştur. Kampanya sürecinde yatırımlara ilişkin borçlanmayı sert bir şekilde reddeden CDU lideri Merz genel olarak bu hususun mevcut bütçede önceliklerin belirlenmesiyle çözülebileceği görüşündeydi. Merz'in yaklaşımındaki değişiklik ise ABD'de yeniden başkan seçilen Donald Trump'ın "gümrük tarifeleri" hususundaki ısrarlı tutumu, Ukrayna lideriyle kameralar karşısında yaşanan gerginlik ve yeni gelişmelere işaret edilerek gerekçelendirilmiştir.

Koalisyon anlaşmasında genel olarak ekonomik zorlukların hafifletilmesinin yanı sıra önceki dönemde hayata geçirilen bazı sosyal politika hususlarının revize edilmesi de hedeflenmiştir. SPD'nin buradaki tavizlerine ilave olarak CDU/CSU'nun seçim vaatlerinde bilhassa üzerinde durduğu göç politikalarında genel olarak daha sertlik yanlısı bir tutumun benimseneceği dikkat çekmiştir.⁴ Diğer yandan CDU/CSU'nun da örneğin geçtiğimiz dönem hayata geçirilen Vatandaşlık Yasası'ndaki reformla ilişkin bazı yeni değişiklikler dışında SPD'ye tavizler verdiği ileri sürülmüştür.⁵

Güvenlik ve savunma alanında Almanya'nın kapasite ve kabiliyetlerinin artırılması hedefleri de dikkat çekmiştir. Her ne kadar SPD faktörü sebebiyle şimdilik zorunlu askerlik uygulamasına geçilemeyeceği gibi hususlar gözlemlense de örneğin Almanya tarihinde ilk kez daha stratejik ve kurumlar arası iş birliğinin yo-

2 "ZDF- 'Politbarometer': Mehrheit lehnt Friedrich Merz in Umfrage als Kanzler ab", zeit.de, 2 Mayıs 2025, <https://www.zeit.de/politik/deutschland/2025-05/zdf-politbarometer-union-friedrich-merz-afd-umfrage>, (Erişim tarihi: 7 Mayıs 2025).

3 Erbil Başay ve Bahattin Gönültaş, "Almanya'da Meclis Milyarlarca Avroluk Kredi Paketini Onayladı", Anadolu Ajansı, 18 Mart 2025.

4 "Koalitionsvertrag: Vier Appelle an eine stabile Regierung", tagesschau.de, 9 Nisan 2025, <https://www.tagesschau.de/inland/bundestagswahl-koalitionsvertrag-cdu-csu-spd-100.html>, (Erişim tarihi: 7 Mayıs 2025).

5 Ahmet Külahçı, "Almanya'da Koalisyon için Anlaşılabilir! Hızlı Vatandaşlık Kaldırılıyor", *Hürriyet*, 10 Nisan 2025.

ğunlaştırılabileceği hedefiyle bir Ulusal Güvenlik Konseyinin hayata geçirileceği belirtilmiştir.⁶

İLK TUR OYLAMADA SEÇİLEMİYEN ŞANSÖLYE

6 Mayıs 2025'te Federal Mecliste CDU/CSU ve SPD milletvekillerinin desteğiyle Friedrich Merz ikinci tur oylamada Almanya'nın 10. şansölyesi seçilmiştir. Merkel sonrası iki kez genel başkanlık yarışını kaybeden ve son olarak 2022'de üçüncü denemesinde CDU genel başkanı seçilen Merz 6 Mayıs'taki ilk tur oylamada 316 olan yeterli sayıya ulaşamayarak şansölye seçilememiş ve bu durum şaşkınlığa neden olmuştur.⁷ 630 milletvekilinden oluşan Federal Mecliste oylamaya katılan 621 milletvekilinden yalnızca 310'unun oyunu alabilen şansölye adayı Merz diğer yandan 307 "hayır" oyuna muhatap olmuştur (1 oy geçersiz ve 3 oy da çekimser olarak kullanılmıştır). Merz'in liderlik edeceği CDU/CSU ve SPD'den oluşan koalisyonun toplam federal milletvekili sayısı ise 328'dir. Gereklili (yüzde 50+1) 316 sayısını rahat bir şekilde geçmesi beklenmesine rağmen Merz oylamanın ilk turunda Almanya şansölyesi seçilemeyen isim olarak tarihe geçmiştir.⁸

Almanya Anayasası'nda şansölyenin seçimi 63. maddede düzenlenmiş ve ilk turda seçilmemesi durumunda 14 gün içerisinde Federal Meclis milletvekillerinin yarısından bir fazla üyeye (316) seçilmesi öngörülmüştür. Ancak koalisyon partileri bu süreci uzatmayarak ilk turun gerçekleştiği gün ikinci tur oylamaya geçilebilmesi için Federal Meclis iç tüzüğünde bir değişikliği gerçekleştirmiştir. Bu değişikliğin yapılması için ise üçte ikilik çoğunluğa ihtiyaç duyulmuştur.⁹ AfD ile iş birliği yapmama ilkesi sebebiyle Yeşil-

ler ve Sol Parti ile bu yönde hareket edilmesine karar verilmiştir. Halbuki CDU/CSU'da Sol Parti ile de iş birliği yapmama ilkesinin geçerli olduğu hatırlatılmaktadır. Buna rağmen söz konusu ilke fiilen rafa kaldırılarak gerçekleştirilen iç tüzük değişikliğinin akabinde şansölye seçiminin ikinci tur oylaması da 6 Mayıs'ta gerçekleştirilebilmiştir. Merz ikinci tur oylamada 325 oy alarak gerekli 316 oyu aşmış ve ülkenin yeni şansölyesi seçilmiştir.¹⁰

Merz'in ilk kez aktif bir devlet görevine geldiği ve bu yöndeki tecrübe eksikliğinin de sıklıkla eleştirildiği hatırlatılmalıdır. Merz liderliğindeki yeni koalisyonun toplum nezdindeki ilk intibai pek kabul etme yanlısı olunmasa da bir hükümet krizi olmuştur. Yeni hükümetin son derece zorlu bir şekilde göreve başlaması koalisyonun önümüzdeki süreçte de benzer sorunlarla gündeme gelebileceği kaygılarını şimdiden pekiştirmiştir. Üç yıl süren üç partili koalisyon hükümeti süresince sıklıkla istikrarsız bir görüntüyle kamuoyu meşgul edilirken özellikle o dönem ana muhalefet konumundaki CDU/CSU'dan yoğun eleştiriler yöneltilmiştir. CDU/CSU'nun liderlik ettiği iki partili yeni hükümetin ilk oylamasında ciddi bir kriz ve hatta zayıflık görüntüsünün oluşması da önümüzdeki süreç ve siyasi istikrar açısından pek iç açıcı bir başlangıç olmamıştır.

Diğer yandan bazı –muhalefet partisi konumundaki– Yeşiller milletvekillerinin Merz'e "evet" oyu vererek ikinci tur oylamada şansölye olmasını sağlaması ihtimaline işaret edilmiştir. Her ne kadar ilk aşamada bu tutum bazı çevrelerde olumlu veya parlamenter uzlaşma gibi bir çerçevede değerlendirilebilse de genel olarak yeni bir şansölyenin kendi koalisyon çoğunluğuyla göreve gelmesi beklentisi söz konusudur. Bu yüzden mevcut durumda kağıt üstünde koalisyon çoğunluğuna sahip olmasına rağmen muhalif partilerin desteği ihtimaline dahi ihtiyaç duyan bir şansölyenin liderlik edeceği bir hükümet ileriye dönük olumsuz bir intibaa neden olacaktır. Böyle bir başlangıç üzerine dört yıllık uzun bir sürecin istikrar çerçevesinde inşa edilmesi muhtemeldir ki zorlu olacaktır. Zira

6 "Regierungsbildung: Union und SPD wollen Nationalen Sicherheitsrat", zeit.de, 9 Nisan 2025, <https://www.zeit.de/news/2025-04/09/union-und-spd-wollen-nationalen-sicherheitsrat>, (Erişim tarihi: 7 Mayıs 2025).

7 "Bundestag: Merz scheidet im ersten Wahlgang bei Kanzlerwahl", tagesschau.de, 6 Mayıs 2025, <https://www.tagesschau.de/inland/kanzlerwahl-merz-100.html>, (Erişim tarihi: 7 Mayıs 2025).

8 "Friedrich Merz, Almanya'nın Yeni Başbakanı Oldu", TRT Haber, 6 Mayıs 2025.

9 Erbil Başay ve Cüneyt Karadağ, "Almanya'da Friedrich Merz İlk Turda Başbakan Seçilemedi", Anadolu Ajansı, 6 Mayıs 2025.

10 Ahmet Külahçı, "Almanya'da Kriz Sona Erdi: Merz Resmen Yeni Başbakan", *Hürriyet*, 6 Mayıs 2025.

benzer bir durumun ilerleyen süreçte de oluşması ihtimali koalisyon ortakları arasındaki güven eksikliği ihtimalini daha da pekiştirerek istikrarsızlık olasılığını kalıcılaştırma riski taşımaktadır.

Göreve başlamadan ilk turda gerekli oya ulaşamamaya önemli bir krize neden olan Merz'in bu başarısızlığının bazı muhtemel sebepleri üzerinde durulabilir. Her ne kadar gizli bir oylama söz konusu olmuş ve bu nedenle hangi koalisyon ortağı milletvekillerinin Merz'e oy vermediği bilinmese de hem CDU/CSU hem de SPD çevrelerindeki ilgili oy tercihlerine yönelik bazı muhtemel nedenlere işaret edilebilir.

CDU/CSU

Merz'in kabinede yer alacak olan CDU'lu bakanlara ilişkin isim tercihlerinin partide hoşnutsuzluğa sebep olduğu düşünülebilir. Zira Merz ağırlıklı olarak ekonomi ve medya çevrelerinden gelen isimleri bakan olarak belirlemiş ve bu tutumu muhtemeldir ki partide kendisine yönelik parti geleneğini ihlal ettiği eleştirilerine neden olmuştur. Ayrıca Merz'in seçim döneminde aşırı sağcı AfD ile benzer bir çizgiye yaklaştığı yönündeki tutumu ve buna yönelik eleştiriler de unutulmamış ve hatta bu hoşnutsuzluğun partideki bazı isimlerde devam etmekte olması muhtemeldir.

Merz'in yine seçim dönemindeki birçok keskin vaadine rağmen muhtemeldir ki mutlaka şansölye olma hedefiyle SPD'ye yönelik tavizlere yönelmesi de bazı CDU/CSU'lu milletvekillerinin ilk tur şansölye seçimindeki tepkilerine yol açmış olabilir.

SPD

Tarihinin en kötü seçim sonucunu almasına rağmen SPD eş genel başkanları Lars Klingbeil ve Saskia Esken fiilen sorumluluk almayarak görevlerini sürdürmüştür. Haziran'da yapılacak bir kongrede partinin yeni bir rotaya karar vereceğine işaret edilmiştir. Ancak Klingbeil'e kıyasla Esken'in parti içerisinde bir nevi dışlanması ve yeni kabinde kendisine görev verilmemesi dikkat çekmiştir. Özellikle Esken'in olumsuz seçim sonuçlarından dolayı sorumlu tutulmasına

rağmen Klingbeil'in bu noktada sorumluluk üstlenmediği intibayı da SPD içerisinde hoşnutsuzluk ihtimalini kuvvetlendirmektedir.

Son olarak Klingbeil'in hem en önemli bakanlıklardan biri olarak değerlendirilen federal maliye bakanı görevini üstlenmesi hem de şansölye yardımcısı olması muhtemeldir ki bazı SPD'lilerde hoşnutsuzluğa yol açmış olabilir. Böylelikle partinin tarihindeki en kötü seçim sonucuna ilişkin –Şansölye Scholz dışında– bu tek taraflı sorumlu tespitinin de ilk tur şansölye seçiminde etkisinin olması muhtemeldir.

SONUÇ: ALMAN SİYASETİNDE BUNDAN SONRAKİ SÜREÇ

6 Mayıs itibarıyla zorlu bir şekilde göreve başlayan yeni koalisyonun iç politikada göç ve ekonomi gibi başlıca hususlarda karşılaşacağı muhtemel zorluklara ilaveten ilerleyen süreçte güven sorunuyla karşı karşıya gelmesi de ihtimal dahilindedir. Ayrıca 6 Mayıs'taki iş birliği sonrası CDU/CSU'nun Sol Parti ile gelecekteki ilişkisinin hangi boyutta olacağı yönündeki eleştirilerin de ilerleyen süreçte Şansölye Merz'e yoneltileceği muhtemeldir.

AfD'nin güncel anketlerde yükselişini sürdürdüğü mevcut dönemde yeni koalisyon hükümetinin iç politikada atacağı adımların yanı sıra dış politikada da bazı hususlar dikkat çekmektedir. Her ne kadar koalisyon anlaşmasında kapsamlı hedefler dikkat çekse de çoğu politika hedefinin detaylandırılmaktan ziyade geçmiş dönem federal hükümetlerin hedefleriyle benzerlikler taşıdığı söylenebilir. Bu yaklaşımın yeni dönemde bilhassa ABD-Almanya ve ABD-AB ilişkilerinin belirsizliğine rağmen sürdürülmesi Almanya'daki bazı çevrelerde Trump'a yönelik daha somut adımlar atılması beklentisi sebebiyle de eleştirilere neden olmaktadır.

Yine Ukrayna konusu ve bu ülkeye yönelik yardımların hangi çerçevede devam edeceği veya muhtemel somut barış görüşmeleri noktasında ne tür adımların atılabileceği yanıtlanmaktan uzaktır. Geçmiş yıllardaki hükümetlerin ekonomi odaklı sebeplerden

kaynaklı olarak sürdürmekte ısrarcı olduğu mevcut Çin politikasının ise yeni dönemde bir yön değişikliğine uğrayıp uğramayacağı hususu da koalisyon anlaşmasında yüzeysel bir şekilde ele alınmıştır.¹¹ Altmış yıldan bu yana ilk kez şansölyelik makamını ve –genelde

¹¹ “Almanya’nın Dış Politikası Belirsizliğini Koruyor”, *Hürriyet*, 26 Nisan 2025.

küçük koalisyon ortağına bırakma geleneği olan– Dışişleri Bakanlığını alan CDU’nun yeni dönemdeki dış politika tercihleriyle koalisyon içerisindeki muhtemel görüş ayrılıklarını önlemeyi arzu ettiği tahmin edilebilir. Ancak Almanya’nın dış politikadaki inandırıcılık sorununun yeni dönemde ne ölçüde giderilebileceği ise belirsizdir.

